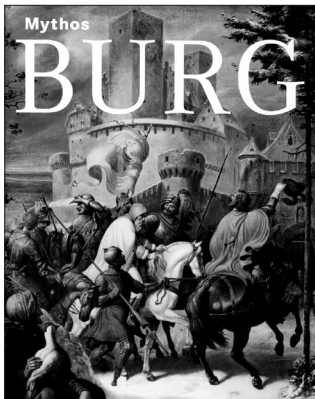

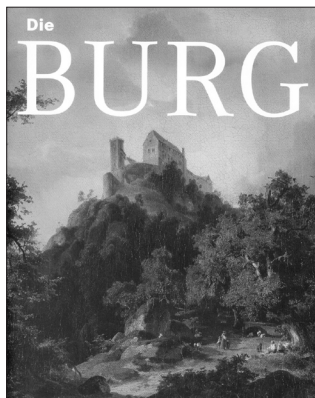
JAUNĀKĀS LITERATŪRAS APSKATS

Burg und Herrschaft.
Ausstellungskatalog des Deutschen
Historischen Museums, Berlin /
Hrsg. von Rainer Atzbach, Sven
Lüken und Hans Ottomeyer. –
Dresden: Sandstein Verlag, 2010. –
320 S., Abb. (Viduslaiku pils
un vara)

Mythos Burg. Ausstellungskatalog
des Germanischen National-
museums, Nürnberg /
Hrsg. von G. Ulrich Großmann. –
Dresden: Sandstein Verlag, 2010. –
456 S., Abb. (Mīti par viduslaiku
pili)

Die Burg. Wissenschaftlicher
Begleitband zu den Ausstellungen
“Burg und Herrschaft”
und “Mythos Burg” /
Hrsg. von G. Ulrich Großmann
und Hans Ottomeyer. – Berlin;
Nürnberg; Dresden: Sandstein
Verlag, 2010. – 340 S.,
Abb. (Viduslaiku pils)

Divos Vācijas muzejos 2010. gada vasarā un rudenī atvērta vērienīga dubultizstāde par viduslaiku pilīm. Vācu vēstures muzejā Berlīnē no 25. jūnija līdz 24. oktobrim skatāma izstāde “Viduslaiku pils un vara”, bet Ģermāņu Nacionālajā muzejā Nirnbergā no 8. jūlija līdz 7. novembrim – izstāde “Mīti par viduslaiku pili”. Katrai izstādei izdots apjomīgs katalogs, un tos papildina rakstu krājums “Viduslaiku pils”.

Abu izstāžu idejas autors ir prof. Dr. G. Ulrihs Grosmans (*Großmann*), Ģermāņu Nacionālā muzeja ģenerāldirektors un Vartburgas biedrības priekšsēdētājs. Šī biedrība, kurā apvienojušies viduslaiku un jauno laiku piļu pētnieki, 2009. gada 19.–22. martā Vartburgas pili Vācijā sarīkoja simpoziju. Tajā nolasītie referāti veidoja zinātnisko bāzi abām izstādēm un, pārstrādāti 31 zinātniskā publikācijā, izdoti minētajā krājumā “Viduslaiku pils”. Tā ievadā G. Ulrihs Grosmans atzīst, ka milzīgajā dubultizstādē domāts parādīt ne tikai nozīmīgo vēstures, kultūrvēstures un arhitektūras fenomenu – viduslaiku pili, balstoties uz jaunāko pētījumu rezultātiem, bet arī atspoguļot mūsu pašreizējo priekšstatu par viduslaikiem un mēģināt apgāzt mītus par senajām pilīm, kā arī veicināt turpmāku, daudz plašāku, kompleksu un starpdisciplināru pētījumu izvēršanos. Krājumā ievietoto rakstu autori – Vācijas un Šveices piļu pētnieki uzsver nozīmīgākos atklājumus viduslaiku piļu izpētē, dod apkopojošus rakstus par dažādiem ar pilīm saistītiem jautājumiem no viduslaikiem līdz 21. gs. sākumam, aplūko piļu izpētes principus no 19. gs. līdz mūsdienām un ieskicē turpmāk attīstāmos pētniecības virzienus.

Vācu vēstures muzejā Berlīnē skatāmās izstādes “Viduslaiku pils un vara” iedalījums atspoguļots tās kataloga 15 nodaļās. Vispirms raksturoti dižciltīgie valdnieki un pils kā varas centrs, tad uzmanība pievērsta agrākajiem zināmajiem nocietinājumiem, sākot jau ar vēlo antīko laiku, parādīti slāvu pilskalni tagadējās Vācijas teritorijā, kā arī zemes aizsardzība pret klejotāju un normāņu uzbrukumiem. Nākamās nodaļas atspoguļo “īstās” viduslaiku pilsis, kas celtas, sākot ar 11. gs., – skaidrotas pils celtniecības tiesības un lēņu sistēma, pils un baznīcas saistība, pētīta pils nozīme karos, rādītas tādas ar pils dzīvi saistītas parādības kā turnīri un medības, raksturota sieviešu loma pilī, iepazīstināts ar pili kā saimnieciskās pārvaldes centru un atsevišķi izdalītas pilsis, kas atradušās pilsētā. Nobeigumā uzmanība veltīta viduslaiku piļu bojāejai, iezīmēta jauno laiku cietokšņu rašanās, kā arī norādīts uz veco piļu pārbūvi par dižciltīgo dzimtu rezidencēm, piļu uzturēšanu mūsdienās un to tagadējiem īpašniekiem.

Ģermāņu Nacionālajā muzejā Nirnbergā iekārtotā izstāde un tās katalogs sadalīts astoņās nodaļās. Tās vispusīgi atspoguļo mītisko viduslaiku pili – simbolu, uzskatāmi demonstrē piļu būvtipus viduslaikos un jaunajos laikos, pievēršas mītiem par bruņiniekiem, parāda viņu dzīvi, iepazīstina ar vairāku augstdzimušu personu – piļu īpašnieku biogrāfijām, atklājot avotu sniegto informāciju, kas atšķiras no

folklorizētā mīta par viņiem, vispusīgi parāda ikdienas dzīvi pilī, ļauj spriest par kaujām, ieročiem un aplenkumiem, iepazīstina ar piļu spožumu un bojāeju, kā arī demonstrē viduslaiku pils mistificēšanu, romantizēšanu un kopš 19. gs. attīstīto Reinas piļu tūrismu, kas vēl arvien veicina kiča attēlu rašanos un komercializāciju.

Berlīnes izstādē apskatāms ap 400, bet Nirnbergā – ap 600 eksponātu, kas ņemti ne tikai no pašu muzeju krātuvēm, bet arī deponēti. Tās ir gan arheoloģiski atrastas senlietas no metāla, kaula, māla, koka, stikla u.c. materiāliem, gan pilis līdz mūsdienām saglabātie priekšmeti un muzejos nonākušās dārglietas, gan seni dokumenti un attēli, gan pētniecības gaitā vairāku gadsimtu garumā izgatavoti celtņu plāni un modeļi, gan ar tūrismu saistīti suvenīri. Par katru no tiem atrodama informācija attiecīgās izstādes katalogā – tur dots attēls, priekšmeta nosaukums, datējums, izmēri, izcelsmes vai atrašanas un tagadējā glabāšanas vieta, kā arī vairākas rindkopas garš apraksts. Šos skaidrojošos tekstus katalogiem gatavojuši speciāli pieaicināti attiecīgās nozares speciālisti – Berlīnes katalogā ievietotā sarakstā uzrādīti vairāk nekā 100 autoru uzvārdi.

Kaut arī abi katalogi un rakstu krājums kopumā aptver vairāk nekā 1000 lappuses ar tekstu un ilustrācijām, tomēr tajos nebija iespējams parādīt vēl vienu nozīmīgu izstādes daļu – audiovizuālo informāciju, kas pieejama tikai muzeju apmeklētājiem, kā videofilmas un kustīgi trīsdimensionāli modeļi ar celtņu ideālrekonstrukcijām monitoros vai mūzika audiogidos. Diezgan plaša informācija par Berlīnes izstādi un divos stāvos izvietoto zāļu panorāmas skatāmas muzeja mājaslapā (www.dhm.de/ausstellungen/burg-und-herrschaft), bet aktuālās ziņas par Nirnbergas izstādi un ap 1300. gadu uzcelto Marburgas pils būvformu vizualizāciju dod 3D modelis internetā, kas meklējams adresē www.gnm.de un www.mythosburg.de.

Jāpiebilst, ka izstādes veidotāji domājuši ne tikai par pieaugušiem skatītājiem, bet arī bērniem. Bez spēlēm, no koka daļām saliekama pils celtnes modeļa un dažādā formā izstāžu zālē pieejamiem vienkāršiem jautājumiem un atbildēm par viduslaiku pilīm Ģermāņu Nacionālais muzejs izdevis arī bērniem domātu izstādes katalogu (*Die Burgen – Ratten sind los!: Kinderkatalog zur Ausstellung “Mythos Burg” / mit Texten von Alexandra Tasler und Illustrationen von Felix Kerscher nach der Idee von Anja Grebe. – Nürnberg: Verlag des Germanischen Nationalmuseums, 2010. – 48 S., Abb.*).

Ieva Ose